

Отримано: 20 вересня 2017 р.

Прорецензовано: 1 жовтня 2017 р.

Прийнято до друку: 3 жовтня 2017 р.

e-mail: pogonets83@rambler.ru

DOI: 10.25264/2519-2558-2017-67-225-228

Погонець В. В. Номінації сучасної військової техніки в англійській мові / В. В. Погонець // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». – Острог : Вид-во НаУОА, 2017. – Вип. 67. – С. 225–228.

УДК: 811.111 : 81'276.6 : 35

Вікторія Вікторівна Погонець,
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

НОМИНАЦІЇ СУЧАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Стаття становить лінгвальний та соціолінгвальний аналіз інновацій у військовій справі як відбиття процесу поповнення сучасної англійської мови у цій сфері. В даній статті розглядаються сучасні види технічних засобів, вплив новітніх технологій на збагачення військового вокабуляру. З'ясовано поняття тематичної групи та виокремлені дані групи, що позначають військову техніку в англійській мові. Розроблена класифікація військової техніки за тематичними групами. Виявлено основні шляхи формування лексичних одиниць на позначення військової техніки в сучасній англійській мові.

Ключові слова: військовий, інновація, класифікація, тематична група, техніка.

Викторія Викторовна Погонец,
Запорожский национальный университет, г. Запорожье

НОМИНАЦИИ СОВРЕМЕННОЙ ВОЕННОЙ ТЕХНИКИ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

Данная статья является лингвальным и социолингвальным анализом инноваций в военном деле как отображение процесса пополнения современного английского языка в этой сфере. В статье рассматриваются современные виды технических средств, влияние высоких технологий на обогащение военного словарного запаса. Были очерчены понятия тематической группы и выделены данные группы, обозначающие военную технику в английском языке. Разработана классификация военной техники по тематическим группам. Выявлены основные пути формирования лексических единиц, которые обозначают военную технику в современном английском языке.

Ключевые слова: военный, инновация, классификация, тематическая группа, техника.

Viktoriia Pohonets,
Zaporizhzhya National University, Zaporizhzhya

NOMINATIONS OF MODERN MILITARY TECHNOLOGY IN ENGLISH

This article deals with lingual and sociolingual analysis of military innovations as a process refilling of modern English vocabulary. The replenishment focuses on modern technical equipment, on influence of new technology in enriching English military vocabulary. The author outlines the concept of thematic groups and singles out the corresponding thematic groups of military technology in English. The thematic group is a collection of words, which are united on the basis of extra-ordinary community of objects or concepts that they denote. The thematic group includes the unification of vocabulary and phraseology, which belongs to one part of the language. It based on the classification of the objects or phenomena of the outside world. The subject-logical connection between the labeled words and objects of reality is reflected in the paradigmatic relations between the components this group. Military lexical innovations of technology have been divided into two groups: 1) weapons; 2) technical equipment. The research shows that principal way of formation new military vocabulary is abbreviation. The set-expressions are formed by metaphor, metonymy and euphemism. The analogy possesses an essential role of creation the set-expression of military technical equipment.

Key words: classification, innovation, military, technical equipment, thematic group, weapon.

За останні роки військово-промисловий комплекс англійських країн вийшов на новий якісний етап створення сучасної зброї, тим самим гонку озброєння було виведено на вищий рівень. Сучасні військові технології відбиваються, насамперед, у лексичному складі англійської мови. Саме тому **актуальним** ми вважаємо лінгвальний та соціолінгвальний аналіз процесів збагачення вокабуляру англійської мови лексико-фразеологічними інноваціями на позначення сучасної військової техніки.

Метою цієї статті є лінгвальний та соціолінгвальний аналіз позначень сучасної військової техніки на лексико-семантичному рівні як номінацій військової сфери в англійській мові. Реалізація цієї мети передбачає вирішення таких **завдань:**

- виявити основні способи формування лексичних та фразеологічних одиниць на позначення військової техніки;
- розробити тематичну класифікацію найменувань військової техніки в англійській мові та виявити їх соціолінгвальні особливості.

Об'єктом дослідження є лексичні та фразеологічні одиниці, які відбивають найменування військової техніки в сучасній англійській мові.

Предметом дослідження є лінгвальні та соціолінгвальні особливості відбиття сучасної військової техніки в англійській мові.

Військова сфера є одним із постачальників інновацій в англійську мову, особливо враховуючи вплив новітніх технологій на розвиток військової техніки. З огляду на те, що кожна інновація, насамперед, є семантичним центром, лексична система мови виступає як система взаємозв'язаних класів. Семантичні відношення слів утворюють зв'язані ряди, основою яких є спільний елемент чи ознака і співвіднесеність цих рядів. Вони не тільки співвідносяться, але й взаємозв'язані і взаємозумовлені [5, с. 9].

На думку семасіологів тематична група є найбільш адекватною формою об'єднання слів на основі їх значень [1; 2; 3; 6; 7]. В своїй роботі під тематичною групою ми розуміємо сукупність слів, об'єднаних на основі позамовної спільності пред-

метів або понять, які вони позначають [2, с. 151]. Тематична група включає об'єднання лексики та фразеології, що належить до однієї частини мови, основою якої слугують класифікації самих предметів чи явищ зовнішнього світу, а предметно-логічний зв'язок між позначеними словами об'єктами дійсності знаходить своє відображення у парадигматичних відносинах між складниками цієї групи, що носять гіперо-гіпонімічний характер.

В нашій роботі ми виділяємо найменування військової техніки в англійській мові шляхом об'єднання їх в такі тематичні групи:

- позначення сучасної зброї (*weapons*);
- позначення технічних засобів оснащення (*technical equipment*).

Розглянемо докладніше кожну з цих груп. Перша тематична група актуалізується шляхом номінацій, які позначають зброю та її різновиди. На сучасному етапі ведення бойових дій особливе місце серед номінацій займають бомби як один з різновидів зброї. В англійській мові функціонують як офіційні, так і неофіційні назви бомб: *bunker-busting bomb*, *daisy cutter*, *radio-frequency bomb*, *thermobaric bomb*, *microwave bomb*, *e-bomb*, *dirty bomb*, *ethnic bomb*. Слід виділити одну з найбільших американських неядерних авіабомб, яка оснащена системою супутникового наведення, в англійській мові її іменують *Massive Ordnance Air Blast (MOAB)*. Абревіатурне позначення цієї бомби в англійській мові має неофіційне позначення *Mother Of All Bombs* – «мати всіх бомб»: *The weapon is officially called the Massive Ordnance Air Blast, but the initials have also been used to refer to it as the Mother of All Bombs. It is so big that it must be dropped from the rear of a cargo plane.* (The New York Times, Apr. 30, 2003).

Ще одним різновидом зброї є так звані «саморобні вибухові пристрої» (*improvised explosive device*), які набули активного використання терористами з початком війни в Іраку 2003 р. Це словосполучення в англійській мові досить часто вживається в абревіатурній формі *IED*: *The charges include one count of using and conspiring to use a weapon of mass destruction – an improvised explosive device or IED – against persons and property within the United States resulting in death, and one count of malicious destruction of property by means of an explosive device, resulting in death.* (The Guardian, Apr. 23, 2013).

Словосполучення *improvised explosive device* і відповідне його абревіатурне скорочення *IED* слугували базою для подальшого утворення сталих словосполучень, шляхом деталізації, зокрема, прирощення: *vehicle-born improvised explosive device (VBIED)* – «автомобіль, оснащений саморобним вибуховим пристроєм», *person-borne improvised explosive device (PBIED)* – «людина з саморобним вибуховим пристроєм», *improvised nuclear device (IND)* – «саморобний вибуховий ядерний пристрій».

Слід зазначити, що кожен з цих видів вибухових пристроїв має численні синонімічні позначення в англійській мові. Так, словосполучення *vehicle-born improvised explosive device (VBIED)* передається такими номінаціями, як: *car bomb*, *suicide car*, *truck bomb*, *lorry bomb*, *train bomb*, а людину, яка виконує терористичні операції за допомогою автомобіля *suicide car-bomber*, *suicide driver*: *Islamic terrorist groups are operating and planning to attack the United States with car bombs or other vehicle-borne improvised explosive devices (VBIED).* (The New York Times, Sept. 3, 2014).

Словосполучення *person-borne improvised explosive device (PBIED)* має такі синонімічні позначення, як *suicide bomber*, *homicide bomber*, *homemade bomber*. В залежності від способу використання вибухівки людиною-смертником в англійській мові функціонують такі одиниці, як *human bomb*, *suicide belt*, *suicide bomb*, *rucksack bomb*, *suitcase bomb*: *The insurgents load bombs into lorries and crash them into targets. The logs are replete with accounts of suicide-bombers («PBIEDs», or person-borne IEDs, according to the US army jargon) who strap bombs to their bodies.* (The Guardian, July 25, 2010).

На сучасному етапі існують можливості використання зброї масового знищення. Хоча ймовірність застосування справжньої ядерної бомби терористами є незначною, але в той же час вважається, що існує загроза використання звичайних вибухових речовин для розсіювання радіологічного матеріалу. Така бомба має офіційну назву *radiological dispersal device (RDD)*, але частіше вживається у таких позначеннях, як *radiological bomb*, *dirty bomb*: *There are also concerns IS could attempt to steal nuclear materials to create a so-called «dirty bomb».* (RT News, Apr. 2, 2016).

Ці офіційні і неофіційні номінації слугували базою для подальшого утворення нового словосполучення для позначення у майбутньому саморобних вибухових ядерних пристроїв (*improvised nuclear device*): *Three types of attack were outlined in the report. The most severe, but also the hardest to carry out, would be the detonation of an actual nuclear bomb, either obtained from a state's stockpile or an improvised nuclear device made from stolen nuclear material.* (The Telegraph, March 31, 2016).

Оскільки ядерна зброя, і навіть «радіологічна», може спричинити паніку серед великої кількості людей, то таку зброю почали іменувати шляхом вживання виразу *weapons of mass effect* – «зброя масового впливу» [8, с. 24], яке утворилося за допомогою, з одного боку, такого механізму, як аналогія (на базі словосполучення *weapons of mass destruction*), а, з іншого боку, як евфемістична трансформація первинного словосполучення: *Weapons of mass effect, or WME, are weapons capable of inflicting grave destructive, psychological and/or economic damage to the United States. These include chemical, biological, nuclear, radiological, or explosive weapons* [5, с. 3].

В останні роки однією з проблем стала розробка деякими країнами нових видів так званої «кібер-зброї» (*cyber weapons*) для використання її проти ворожих країн, тобто у вигляді нападів на інформаційні системи з метою виведення з ладу, перш за все, комп'ютерної мережі: *In recent years one of the topics of greatest interest in the international scientific community has been the development of new cyber weapons to use against hostile countries.* (Security Affairs, Apr. 3, 2012). Кібер-зброя фактично має досить значний потенціал ураження, оскільки один напад на комп'ютерну систему може завдати більш значної шкоди в мережі супротивника. Використанням кібер-зброї зумовлюється застосуванням з боку терористів таких операцій, як кібератаки (*cyber attacks*), а їх здійснюють ісламістські групи хакерів, які отримали назву «кібер-халіфат» (*cyber caliphate*): *Junaid Hussain, a British Isis fighter who was killed in a drone strike in Syria, is believed to have been a key player in the so-called cyber caliphate waging war against the west online.* (The Guardian, Nov. 17, 2015).

До другої тематичної групи ми відносимо позначення технічних засобів оснащення військових. Провідні армії світу готують своїх солдат по-справжньому до нових війн, до більш маневрених та швидкоплинних конфліктів, в яких кожен солдат є самостійною бойовою одиницею. Для цього країни ведуть свої розробки, які втілюються в концепцію «солдат XXI століття» (*Future Soldier Program*). Зокрема, концепція збройних сил США щодо озброєння та оснащення майбутнього воїна отри-

мала назву *Future Force Warrior*. В цю концепцію входить ціла низка програм подальшого вдосконалення військової техніки, устаткування, спорядження, наприклад, програми «Наземний воїн» (*Land Warrior*) і «Повітряний воїн» (*Air Warrior*): *The Land Warrior System marks the first time that a soldier has been able to keep tabs on his buddies without monitoring them on the radio or keeping them in visual range.* (Popular Mechanics, Oct. 30, 2009). *The Air Warrior system, an aviation life-support and communications ensemble first fielded in 2004, and designed for Soldiers who work aboard rotary-wing aircraft, was designed for use between five and six hours of flight time.* (Army News Service, Apr. 3, 2012). Ці програми передбачають оснащення наземних і повітряних військ новітніми засобами ведення бою, персонального захисту від супротивника і комунікації [4, с. 124].

Згодом програма *Land Warrior* трансформувалася в проект під назвою *Nett Warrior*, дана номінація базується на власному імені військового Роберта Б. Нетта. Цей проект має офіційну назву *Ground Soldier System*. США вже озброює своїх бійців комплектом оснащення *Nett Warrior*, завдяки йому командування отримує повну картину того, що відбувається, спостерігає за кожним солдатом, слідкує за місцем його розташування та має можливість безпосередньо віддавати йому наказ [9]. Можливості комплексу устаткування *Nett Warrior* змінюють спосіб ведення бойових дій. Кожний боєць, оснащений цим комплектом – це обізнаний солдат на полі бою, який може пересуватися швидше, впевненіше та ефективніше: *Nett Warrior gives Soldiers from team leader upwards situational awareness on the battlefield.* (Army News Service, July 22, 2013).

Збройні сили США впроваджують також нові концепції щодо оснащення військових, так на 2010 та 2020 роки були заплановані дві програми для покращення бойової уніформи, які мають назву *Future Force Warrior System*. Програма 2010 року передбачає модифікацію бойового спорядження та зменшення його ваги, в той час, як завданням програми 2020 року є використання нанотехнологій при створенні амуніції [10]. З вищезазначеними назвами програм по оснащенню військових пов'язане і функціонування таких сталих словосполучень, як: *battle rattle, smart uniform, smart body armor, happy gear, snivel gear*.

В даній тематичній групі нами були виділені номінації засобів транспортування військових. Так, одним з основних засобів пересування військових Сполучених Штатів з 2007 року є новий бронетранспортер, який може рухатись по замінованих дорогах. Він був спеціально розроблений, як такий, що може витримати вибухи саморобних пристроїв. В англійській мові цей транспортний засіб здобув офіційну назву *Mine-Resistant Ambush Protected (MRAP)*, проте в мові військових таке поняття вербалізується за допомогою словосполучення *mine-resistant vehicle: The new generation of American mine-resistant, ambush-protected troop carriers, called MRAPs, will be sold, lent or donated to allied units in the most dangerous parts of Afghanistan, according to NATO officials.* (The New York Times, Febr. 5, 2010).

Наступним кроком у веденні бойових дій є використання роботів у військовій справі. Одним з головних видів роботів є так звані «безпілотні літальні апарати» (*unmanned air vehicle – UAV*), що допомагають не тільки в розвідувальних цілях, але вони здатні навіть знищувати живу силу і техніку ворога. таке словосполучення в англійській мові набуває назву *unmanned combat air vehicle (UCAV): The concept demonstrator will test the possibility of developing the first ever autonomous stealthy Unmanned Combat Air Vehicle (UCAV) that would ultimately be capable of precisely striking targets at long range, even in another continent.* (US Federal News Service, July 12, 2010).

Безпілотні літальні апарати, які використовують не тільки США, але й їх союзники, отримали синонімічні неофіційні назви такі, як *drone, quadcopter: U.S. Predator drone was in the area where a U.N. aid convoy was partially destroyed in Syria on Monday and had appeared on the scene minutes before the incident* (Reuters, Sept. 21, 2016). Слід зазначити, що американські військові застосовують їх в масових масштабах для ведення розвідки і нанесення повітряних ударів по цілях в Афганістані, Йємені, Пакистані, Сомалі, Сирії.

Останнім часом все гостріше перед системами безпеки постає проблема боротьби з діями безпілотних літальних апаратів. Тому з'являється нова зброя проти безпілотних літальних апаратів, яка в англійській мові має різні назви, офіційну *Anti-UAV Defense System (AUDS)* та розмовні *anti-drone, drone-killers: The system, called the Anti-UAV Defence System (AUDS), looks like a mounted turret but instead of shooting drones out of the sky with bullets, it fires nothing more menacing than radio waves.* (The Guardian, June 2, 2016).

Однією з ефективних систем наведення і знищення ворожих «дронів» розробили інженери компанії *Boeing*. Це досить компактна система, яка має назву *Compact Laser Weapons System (CLWS)*, яка дійсно успішно проявила себе під час польових випробувань. Система здатна збити ворожий безпілотник лише за 15 секунд: *The Compact Laser Weapons System (CLWS) can track down an unmanned aerial vehicle (UAV) and eliminate a threat. The CLWS focused on the target drone's tail for 10 to 15 seconds, set it on fire, and destroyed it.* (Fox News.com, Sept. 3, 2015).

Щодо шляхів формування лексичних одиниць на позначення військової техніки в англійській мові необхідно зазначити, що провідну роль має абревіація (*GBU-28 – Guided Bomb Unit, MOAB – Massive Ordnance Air Blast, IED – improvised explosive device, VBIED – vehicle-born improvised explosive device, PBIED – person-born improvised explosive device, IND – improvised nuclear device, RDD – Radiological Dispersal Device, RPV – Remotely Piloted Vehicle, DIRCM – Directional Infrared Counter Measures, WMD – Weapon of Mass Destruction, UAV – unmanned air vehicle, AUDS – Anti-UAV Defense System, CLWS – Compact Laser Weapons System*).

Основним механізмом формування сталих словосполучень слід вважати метафоричний перенос (*microwave bomb, radio-frequency bomb, dirty bomb, thermo baric bomb, ethnic bomb, suicide bomb, mine-resistant vehicle, weapon of mass effect, battlefield WMD, orbital weapon*) та метонімічний перенос (*baby nuke, rucksack bomb, suitcase bomb, briefcase nuke, human bomb*). Ціла низка фразеологічних одиниць представлена евфемічними словосполученнями: *daisy-cutter bomb, bunker-buster bomb, massive ordnance air blast, unconventional weapons, global reach weapons*.

Слід зазначити, що суттєву роль при створенні сталих словосполучень на позначення військової техніки відіграє аналогія. Так, шляхом аналогії були створені такі словосполучення, як *weapons of mass effect* (за зразком словосполучення *weapons of mass destruction*), *improvised nuclear device* (за зразком словосполучення *improvised explosive device*), *briefcase nuke* (за зразком словосполучення *suitcase bomb*).

Висновки. Дана розвідка являє собою лінгвальний та соціолінгвальний аналіз позначень сучасної військової техніки в англійській мові. Розроблено тематичну класифікацію англійськомовних найменувань військової техніки. Було виявлено,

що основним способом у формуванні англійськомовних інновацій на позначення військової техніки є аббревіація, а сталі словосполучення утворюються за допомогою метафорики, метонімії та евфемізації.

Література:

1. Васильев Л.М. Современная лексическая семантика: Уч. пособие дл вузов / Л. М. Васильев. – М. : Высшая школа, 1990. – 176 с.
2. Вендина Т. И. Введение в языкознание / Т. И. Вендина. – М. : Высшая школа, 2001. – 288 с.
3. Денисов П. Н. Лексика русского языка и принципы ее описания / П. Н. Денисов. – М. : Изд-во: Русский язык, 1993. – 248 с.
4. Зацний Ю. А. Антитерористична боротьба і поповнення словникового складу сучасної англійської мови: монографія / Ю. А. Зацний, А. Б. Семенчук. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2013. – 220 с.
5. Кочерган М. П. Зіставна лексична семантика: проблеми і методи дослідження / М.П. Кочерган // Мовознавство. – 1996. – № 2-3. – С. 3-11.
6. Левицкий В. В. Семасиология / Изд. 2, исправл. и дополн. – Винница : Нова Книга, 2012. – 680 с.
7. Уфимцева А. А. К вопросу о лексико-семантической системе языка / А. А. Уфимцева // Вопросы языкознания. – 1962. – № 4. – С. 36-46.
8. Daniel Ostergaard Homeland Security Advisory Council Weapons of Mass Effect Task Force on Preventing the Entry of Weapons of Mass Effect Into the United States January 10, 2006, 49 p.
9. Dr. Daniel Goure Expanding the Use of Prime Contractors for Soldier Clothing and Equipment. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://lexingtoninstitute.org/library>.
10. Tru-Spec Gen-III ECWCS. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.truspec.com>.